

Eiropas kopienas iniciatīvas

finansēts un LNS valdes realizēts projekts «KLUSĀS ROKAS»

Tematiskās nometnes pulcināja dalībniekus no visas Latvijas

I. Kopmanes foto

Maruta Pīterniece, iekļaušanās pasākumu menedžere

Projekta EQUAL ietvaros augusta mēnesis pagājis spraigā darbā.

Kopā ar iesaistīto partneri — Jūrmalas SIC (Sociālās integrācijas centru) laikā no 01.08. — 02.09. tiek organizētas četras tematiskās nometnes. Katrā no tām darbojās līdz desmit dalībnieku.

Katrai nometnei sava tematika, par kuras īstenošanu rūpējās SIC, piemēklējot piemērotus lektorus.

Pirmo nometni atklāja iekļaušanās pasākumu darba grupa. Tā kā LNS darbs vispār cieši saistīts ar sociālo pakalpojumu sniegšanu, personu problēmu risināšanu, tad tēma tika izvēlēta atbilstoši nepieciešamībai: «Psihologiskās barjeras un to pārvarēšana darbā, sadzīvē, ģimenē».

Otrās nometnes dalībnieki apguva zinības Rēzeknes biedrības nodarbinātības veicināšanas pilotprojekta virzienā par tēmu «Ievads projektu vadīšanā».

Trešās grupas (attēlā) mērķis bija sagatavot pamatu Valmieras

biedrības pilotprojekta realizācijai par sociāliem jautājumiem un tās tēma nodarbībās: «Sociālā asistente, sociālās palīdzības sniedzēja».

Visās grupās obligātā tēma bija saskaņota ar visa projekta galveno virsuzdevumu «Dzimumu līdztiesība un cilvēku tirdzniecība: Kas tas ir?»

Ceturtnā nometne — jauniešu organizācijas «Efrains» grupa ar plašu tēmu loku: Preventīvi pasākumi pret neiekļaušanu darba tirgū (profesiju aizliegumi, profesionālās karjeras un rehabilitācijas iespējas).

Nometņu laikā kursanti bija nodrošināti ar profesionāliem

lektoriem, iesaistīti interesantās diskusijās un nodarbībās. Dzīves apstākļi ļoti labi: tikko izremontētos apartamentos bij. Jaundubultu pensionāta telpās kursanti varēja mierīgi atpūties, paēst daudzveidīgi un garšīgi sagatavotus ēdienus, aiziet pastaigāties uz jūrmalu, kā arī iekļauties kopīgos atpūtas pasākumos ar dzirdīgajiem atpūtniekiem — lustīgi, no sirds izdancoties!

Pēc personiskiem vērojumiem un pārrunām pārliecinājos, ka nometnes dalībnieki ieguva turpmākajam darbam — pilotprojektu realizācijai uz vietas nepieciešamās zināšanas. Un tas bija galvenais mērķis, lai nometnē gūtās atziņas un prasmes noderētu tālākā projekta realizēšanas gaitā.

Jāpiezīmē, ka, nometnes sastāvus komplektējot, sākotnēji nebija paredzēta bērnu klātbūtne, bet situācija mainījās, pienākot brīdim, kad jābrauc uz nometni, — dažām māmiņām nebija kur atstāt savus loļojumus. SIC arī bērniem nodrošināja labus dzīvošanas apstākļus, vienīgi ne no viņu, ne no LNS puses nebija līdz galam izdomāts, ko bērni darīs lekciju laikā. Tas jāņem vērā turpmākās reizēs.

⇒ 2. lpp.

Lasot uzzināsi

- Kā klājas tematisko nometņu dalībniekiem. — Pārdomas un secinājumi tālākam darbam.
- Kā mūsu ļaudis saprot dzimumu līdztiesības jēdzienu praksē, kādas izmaiņas nepieciešamas. — Viedokļi, domu apmaiņa, atziņas.
- Analīzes, pētījumi
- Kādi citi notikumi un pasākumi gaidāmi projekta «Klusās rokas» realizācijas gaitā?
- Intervija ar alūksnieti Anitu Sprudzāni
- Kuri nedzirdīgie cilvēki svin savas dzīves ievērojamas gadskārtas. — Kopīgi notikumi tuvina, saliedē un dara mūs stiprus savu mērķu sasniegšanā.

Turpmāk vēl

- Ko dara radnieciska rakstura projektu īstenošanai EQUAL programmā? — Problēmas līdzīgas, virzība uz rezultātu dažāda, bet galamērķis kopīgs.
- Kādi dati un fakti ir mūsu rīcībā dzimumu līdztiesības jomā. — Tie liecina par to, ka cilvēktiesību nostiprināšanas diskriminācijas novēršanas un abu dzimumu vienādo tiesību virziena nostiprināšanā vēl ļoti daudz darāmā.

Manas domas

Vai pie mums ir dzimumu līdztiesība?

— uz šo jautājumu atbild nejausi sastapti nedzirdīgie cilvēki, kuri iegriezušies LNS mītnē Rīgā, Elvīras ielā 19.

Valdis: Dzimumu līdztiesība — hmm... Pie mums stipri klibo šī lieta. Sievietēm dara pāri — ģimenēs, darbā, sabiedrībā. Kā vīrietis pārestības neesmu izjutis, bet par sievietēm — pats redzu, kā tas pie mums darbā: par padarīto smagos apstākļos maksā mazāk nekā vīriešiem, pie tam biežāk liek strādāt naktsmaiņā. Pat sieviešu dienā priekšniecība viņas neatceras. Bēdīgi, bet ko gan varu tur mainīt?

Māra: Man šajā ziņā ir pozitīva pieredze. Mēs ar vīru mājas darbus nešķirojam, arī bērnam veltījām vienādu uzmanību. Bet zinu, ka ne visiem tā ir. Vīrieši daudzārt izturas augstprātīgi, nenovērtē sievietes spējas un devumu ģimenē, sabiedrībā.

Daudz kas atkarīgs no mums pašām — nedrīkstam ļaut darīt sev pāri, par to jārunā, jāprotestē. Labi, ka valstī iezīmējas pārmaiņas un sievietes pamazām iekaro vietu sabiedrībā, piedalās Saeimā, valdībā. Tātad var ietekmēt likumdošanu. Mums paraugs varētu būt mūsu LR prezidente Vaira-Vīķe Freiberga.

Domāju, ka LNS dzimumu līdztiesības problēma nav īpaši aktuāla. Sievietes darbojas daudzās virzienos — ieņem vadošus amatus, piedalās Domē, valdē, komisijās, projektu darba grupās. Tātad savu vārdu var teikt. Cerēsim, ka vīrieši mūs uzklaušīs.

Iveta: Jau skolas gados izjutu, ka meitenes tiek uzskatītas par mazvērtīgākām. Puišiem visur bija priekšroka un teikšana. Man pašai palicis prātā šāds piemērs. Skolā bija zēnu basketbola komanda, kas regulāri trenējās sporta zālē. Arī mēs, meitenes, gribējām to pašu, bet direktors nu nekādi nevarēja atrast šo iespēju.

Vēlāk ar to sastapos jau pieaugušo sportā, kad sievietēm atvēlēto laiku «aizņēma» vīrieši — viņiem, lūk, jāgatavojas sacensībām! Tā arī izjuka mūsu meiteņu komanda.

Tematiskās nometnes pulcināja dalībniekus no visas Latvijas

⇒ 1. lpp.

Manā pārziņā ir arī konferences organizēšana par tēmu «Nedzirdīgā sievietē darba tirgū Latvijā un Eiropā — no diskriminācijas uz iekļaušanu» (27. vai 28. septembrī), kā arī informatīvo pasākumu nodrošināšana reģionālās biedrībās par dzimumu līdztiesības un vienādu iespēju jautājumiem (septembrī).

Tālākā perspektīvā sāksies pilotprojekti reģionos sadarbībā ar pilsētu pašvaldībām Valmierā un Rēzeknē. Arī jauniešu organizācijai «Efraims» ir atbildīgs uzdevums šajā posmā: jārealizē

pilotprojekts «Reintegrācija darba tirgū — sociālās atstumtības risku samazināšana». Lai visiem veicas!

Atsauksmes

Gunita Širante, Valmiera: *Joti interesanti bija veidot sociālās palīdzības sniedzēja iespējamo modeli — kādam šim darbiniekam jābūt, lai viņš spētu palīdzēt nedzirdīgam cilvēkam. Pasniedzēja mums mācīja ieviest darba devēja lomā: kā rakstīt sludinājumu, veikt darba interviju, kā pareizi izvēlēties sev vēlamā palīgu. Mēs savukārt notei-*

cām galvenās prasības šim darba meklētājam.

Lida Šilinska, Smiltene: *Mani dziļi ietekmēja fakti, ko uzzinājām lekcijā par dzimumu nelīdzsvarotību, par cilvēku tirdzniecību, it īpaši attiecībā uz sievietēm. Uzskatāma bija filma ar satriecošiem kadriem.*

Elīna Jefremova, Valmiera: *Ar interesi piedalījos nometnes darbā, jo no mazām dienām jau esmu bijusi klubā kopā ar savu mammu un zinu nedzirdīgo problēmas. Te uzzinātais visiem noderēs turpmāko projektu realizācijā.*

Aptaujas, pētījumi

Aptaujās piecsimt Latvijas sievietes

✎ **Zigmārs Ungurs**

LNS projekta «Klusās rokas» ietvaros manis vadītā pētījumu grupa veic pirmo projektā paredzēto pētījumu, kura būtība ir aptaujāt 500 nedzirdīgas sievietes visā Latvijā, kuras ir vecumā no 16 līdz 60 gadiem.

Pavisam projektā paredzēti 3 pētījumi, bet šis pirmais ir visapjomīgākais. Katra pētījuma veikšanai paredzēti 3 mēneši. Pašlaik rit otrais mēnesis un mums pats galvenais šobrīd ir Latvijas nedzirdīgo sieviešu darbaspējīgā vecumā aptauja. To veic 11 intervētāji, no kuriem visaktīvāk darbojas **Māra Lasmane, Iveta Kraze, Liene**

Kleina-Brūvere, Guna Priede, Renāte Jansone, Rasa Jaša, Gundega Paņko, Žanete Škapare un Elvīra Čaika. Aptauja tiek veikta ar anketu palīdzību, kurā ir 27 jautājumi.

Man ir **liels lūgums** nedzirdīgajām sievietēm būt atsaucīgām, ja kāda no intervētājiem vērsas pie jums ar lūgumu atbildēt uz anketas jautājumiem. Pirmajā brīdī tas var šķist nepatīkams apgrūtinājums, tomēr ir jāsaprot, ka jūsu atbildes veidos kopējo statistiku, uz kuras pamata savukārt varēs veidot nedzirdīgajiem labvēlīgu likumdošanu.

Mēs esam pateicīgi tām sievietēm, kuras jau atbildējušas uz anketas jautājumiem. Esam pateicīgi arī tām, kuras vēl tikai

grasās to darīt. Intervētājam ir grūti jūs visas sameklēt, tāpēc mēs ceram, ka no savas puses izrādīsiet atsaucību un paziņosiet, kur un kad jūs var sastapt, jeb arī atsūtīsiet mums savu mobīlā vai teksta telefona numuru, lai varam sazināties ar jums un sarunāt tikšanos. Varat sūtīt ziņu man (mob.: 9140775; teksta tel.: 7992330) vai Ivetai Krazei (mob.: 6345878).

Jāpiezīmē, ka aptaujas veikšanai personisku kontaktu veidā vasarā ir ļoti nelabvēlīgs laiks. Daudzi ir devušies tūrisma braucienos, citi vasarā dzīvo laukos pie radniekiem vai vasarnīcā. Un tomēr 3 nedēļu laikā esam intervējuši 250 nedzirdīgās sievietes visā Latvijā.

Pēta likumdošanu

Uz jautājumiem KS atbild likumdošanas izpētes darba grupas vadītājs

EDGARS VORSLOVS

Jūs esat atbildīgs par projektā izvirzīto uzdevumu —

tās likumdošanas un normatīvo aktu izpēti, kas saistīti ar mērķauditoriju — nedzirdīgo situāciju nodarbinātības u.c. sabiedriskajās norisēs. Paraksturojiet, cik svarīgs un apjomīgs ir šis uzdevums!

Darbs tiešām ir apjomīgs, jo jācenšas apzināt visus likumus un normatīvos aktus, kas attiecas uz nedzirdīgajiem cilvēkiem. Par svarīgumu — lai zinātu savas tiesības, cīnītos par to ievērošanu, ir nepieciešams pārzināt likumdošanu un normatīvos aktus, tāpēc, manuprāt, viss projekts «Klusās rokas» ir ļoti svarīgs nedzirdīgajiem, jo tik intelektuāli apjomīgs projekts Latvijas nedzirdīgo vēsturē vēl nav nekad realizēts.

Kas jau paveikts un kādas grūtības rodas šajā darbā?

Šobrīd, augusta vidū, jau esam pusceļā. Izmantojot internetā esošās likumdošanas datu bāzes, ministriju un valsts aģentūru mājaslapas esam apkoņojuši gandrīz visus dokumentus, kas attiecas uz projekta zonu. Pārsvārā izmantojam Normatīvo Aktu Informācijas Sistēmas (www.NAIS.lv) datu bāzi, jo tur likumi un normatīvie akti ir jau konsolidētā veidā. Savākt nepieciešamo informāciju ar interneta starpniecību lielu grūtību nebija, bet laiktīpīgi gan, jo likumu un normatīvo dokumentu kopumā ir vairāki simti.

⇒ 3. lpp.

Pēta

likumdošanu

⇒ 2. lpp.

Tagad sāksies pats grūtākais posms — dokumentu pētīšana un analīze, lai noteiktu traucējošo faktorus, nepilnības, problēmjoslas projekta zonā.

Kādu rezultātu plānojat iegūt, un ko ar to darīsiet tālāk?

Darba grupa, beidzot pirmā posma darbu (01.07.- 30.09.2005.), izstrādās monitoringa protokolu par esošo situāciju likumdošanas un normatīvo aktu jomā, uz ko savā darbā balstīsies projekta pilotprojektu realizētājiem.

Darbu turpināsim pēc pilotprojektu darba beigām (01.10.-31.12.2006.), un tad būs jāizstrādā konkrēti priekšlikumi par likumdošanas aktu grozījumiem, lai novērstu traucējošos faktorus, kas parādīsies projekta laikā.

Kas darbojas jūsu vadītajā izpētes grupā (ko dara katrs no iesaistītajiem)?

Darba grupā bez manis vēl darbojas sekretāre **Ā. Medne**, projektā paredzēto pētījumu vadītājs **Z. Ungurs** (AFIU), pilotprojektu vadītāji **D. Lāce** (Valmieras RB), **S. Gerenovska** (Rēzeknes RB) un **I. Kalniņš** (Efraims).

Cenšamies strādāt mūsdienīgi — informācijas apmaiņai un saziņai izmantojot internetu, tiek ekonomēts gan laiks, gan finansu līdzekļi.

Viedoklis

Ainārs Osmanis: «Cilvēkam ir jāizglītojas»

Uzskatu, ka nedzirdīgo sabiedrības ietvaros dzimumu līdztiesības problēmu nav. Mums te abu dzimumu pārstāvji vienlīdz cieņā, darbojas LNS visās jomās un posteņos līdztiesīgi. Jāteic, ka sievietes sabiedriskā darbā pat ir aktīvākas un rosīgākas: ar maziem uzņēmumiem visā Latvijā vada kultūras darbu, sociālo rehabilitāciju rajonu klubos, dominē Domes sastāvā, ir arī LNS valdē, ir arī viceprezidente utt. Un kur tad kultūras sfēra, pašdarbība! Visur pirmās — sievietes.

Jāatzīst, ka ģimenēs gan sievietēm lielāka slodze, jāveic vairāk mājasdarbu. Bet vīrieši toties pārzina sarežģītākās jomas (celtniecība, remonts, smagāki tehniski darbi).

Vienīgais, kur saskatu zināmu nevienlīdzību, — tās ir darba iespējas. Nedzirdīgiem vīriešiem tās ir lielākas neapšaubāmi — vairāk tiek prasīti skārdnieki, krāvēji u.c., kas saistīti ar tradicionālām «vīriešu» profesijām un lielāka fiziska spēka pielietojumu. Bet sievietēm? Rīgā varbūt šuvēju darbs, bet reģionos arī šūšanas uzņēmumu maz un vakanču trūkst.

Protams, projektā veiktās izglītojošās aktivitātes būs noderīgas visām LNS sievietēm vismaz ierosmei — pašām vairāk domāt, ko varētu darīt savas dzīves labā, kādas prasmes attīstīt, kur un kā meklēt atbalstu un savu ieceru īstenojumu.

Attīstot tālāk ideju par sievietes tiesību paplašināšanu, vēl jāpiebilst, ka tālāk jāizvērs darbs informācijas nodrošināšanā, un to es saistu ar modernām tehnoloģijām. Jaunā paaudze vairs nēlās grāmatas, tāpēc vārdu krājums kļūst arvien nabadzīgāks. Kā alternatīva situācijas

uzlabošanā varētu kļūt dators katrā mājā, pie tam ar interneta pieslēgumu. Lai lasa vienalga ko, kaut vai pusi nesaprot, tomēr kādas jaunas zināšanas, jēdzienus, vārdus lietotāji apgūs.

Cilvēkiem ir jāizglītojas, bez tā būs grūti kaut ko labu sasniegt. Jāmācās visādi, kā vien var: lasot avīzes, interneta informāciju, mācoties skolā, augstskolā, kursos, visādās nodarbībās. Jāmācās praktiskās zināšanas noteiktam darbam, jāmacās, kā meklēt darbu — rakstīt pieteikumu (CV), izturēt pārbaudi darba intervijā utt. Jāapgūst saskarsmes kultūra, psiholoģija.

Jāteic, ka mums vēl ļoti daudz šajā jomā darāmā. Klībo attiecību kultūra. Minēšu kaut vai tikai vienu piemēru — par to liecināja dažlaba uzvedība LNS kongresā, kad diskusijās sāka parādīties apsaukšanās, apvainošana utt.

Nesen Pļaviņu biedrība nosvinēja savu 50 gadu jubileju. Bija ko atcerēties, arī parunāt par tagadni un nākotni. Visi laiki savstarpēji saistīti, no katra mums jāpārņem pieredzes mācība — tas labākais, ko varam izmantot.

Saruna par dzīvi: sieviete un darbs

Kad nav izvēles...

✂ Inese Immure

Kādā sarunā ar vakarskolas skolēniem par bēdīgām izredzēm nedzirdīgajiem dabūt darbu uzzināju, ka Alūksnes pusē patstāvīgs darbs esot tikai diviem nedzirdīgajiem.

Tāpēc nolēmu tikties ar vienu no viņiem. Tā ir **ANITA SPRUDZĀNE**, Alūksnes grupas vadītāja, bet maz pazīstama pārējo Latvijas nedzirdīgo vidū. Pat daži delegāti šajā LNS kongresā jautāja, kas viņa ir. (Ieteikums — nākamajā kongresā izsniegt pie tērpas piespraucamu karti ar norādi, no kuras biedrības nāk, katram delegātam vārdu, uzvārdu un pilsētu.)

Anita ir dzimusi Alūksnē. Viņas dzirdīgie vecāki skolas laikā nekad nav veduši Anitu uz vietējo nedzirdīgo klubu. Nav zināms, vai viņi gribēja pasargāt meitu

no nedzirdīgo sabiedrības vai tas noticis aiz nezināšanas.

Kā atradi ceļu uz nedzirdīgo klubu?

Pilnīgi nejauši. Tas notika pēc Rīgas nedzirdīgo skolas beigšanas. Ar draugu (toreiz vēl nebijām precējušies) gājām pa ielu un plāpājām. Mūs pamanīja toreizējā Alūksnes nedzirdīgo organizācijas «Zīle» vadītāja Rasma Avena. Viņa pienāca pie mums un izaicināja piedalīties kādā nedzirdīgo pasākumā. Aizgājām, un no tā laika esmu iekšā šīs pilsētas nedzirdīgo dzīvē. Ja nebūtu šī kluba, nedzirdīgajiem dzīve būtu garlaicīgāka. Nākošajā gadā klubs varēs atzīmēt jau 60 gadu jubileju.

Kā nokļuvi līdz grupas vadītājas amatam?

Es ļoti labi atceros to dienu, kad tas notika. Tas bija 1994. gada 10. decembris. No Rīgas uz mūsu grupas sapulci bija at-

braukusi Maruta Piterniece, un ieteica mani šim amatam. Biju uztraukusies, vai spēšu ar to tikt galā. Manai meitiņai bija 5 mēneši. Viņa biju paņēmusi līdz uz sapulci. Mani mierināja un teica, ka pārējie palīdzēs. Un, lūk, jau 10 gadus esmu šinī amatā.

Kā tu spēj savienot šo sabiedrisko darbu ar ģimenes rūpēm?

Neesmu tik ļoti noslogota. Mans galvenais uzdevums ir uzturēt kārtībā kluba telpas un tās apkārtējo teritoriju, organizēt kopīgo avižu lasīšanu katru ceturtdienu un kādu izklaidējošu pasākumu vienu reizi mēnesī. Tā kā Alūksnē uz vietas nav tulka, reizēm izpalīdzu saviem biedriem kā tulks, neskatoties uz to, ka pati esmu nedzirdīga. Esmu augusi dzirdīgo vidē, labi nolasu no lūpām, un manu balsi dzirdīgie saprot.

Kādās situācijās iznāk palīdzēt?

Pie ārsta, pastā vai komunālo

maksājumu kārtošanā. Alūksnieši var izmantot tulku, bet tas dzīvo Smiltēnē, un 2-3 dienas iepriekš jāpasūta. Ir situācijas, kad tulks vajadzīgs uz piecām minūtēm. Nesauks tādēļ tulku no Smiltēnas. Vēl gribu pateikt, ka izveidojusies laba sadarbība ar pašvaldību. Ar tās atbalstu klubs tika pie televizora un zāles plāvēja. Iedeva nepieciešamos materiālus telpu remontam. Pašvaldība apmaksā arī dažādu pasākumu organizēšanu un manus ceļā izdevumus uz valdes sēdēm Smiltēnē un Rīgā. Biedriem atved arī lietotās drēbes.

Cik nedzirdīgo biedru šeit dzīvo?

Kopā esam 24, bet pilsētā dzīvo 15. Viņi man ir aktīvi. Pašu spēkiem remontējam klubu, applaujam apkārtni un ravējam puķu dobes.

Tagad par tavu algoto darbu. Man teica, ka tev bija grūti atrast darbu. Vai tā ir?

⇒ 4. lpp.

Mīli sveicam!

Šajā slejā visi cienījamie jubilāri vienlīdzīgi — gan sievietes, gan vīrieši. Vissirsnīgākie sveiciens visiem un visām dižajā dzīves jubilejā! Lai jums veselība, lai dzīvesprieks un vēlme būt kopā ar savu biedrību visos notikumos un pasākumos, kas bagātinās jūsu dzīvi turpmākos gados!

- *Tikai izzinot uzzinām, cik maz zinām. Austrumu gudrība*
- *Lai gaišas domas paceļ garu. Rainis*
- *No saviem darbiem neceri nenieka — būs darbam augļi, cilvēce tos ņems. Rainis*

80

18.09. JĀNIS - ROMUALDS
LIPINŠ, Daugavpils

75

01.09. AUSMA KRASNOVSKA,
Rīgas
02.09. ONA JĀNKALNE, Rīgas
23.09. JĀNIS MIEZĪTIS, Rīgas

70

12.09. HARIJS GRUNDMANIS,
Rīgas

65

03.09. AIVARS MELNBĀRDIS,
Ventspils
09.09. VALENTĪNA INAUSKA,
Rīga
14.09. ANATOLIJS ANSPOKS,
Daugavpils
20.09. ALEKSEJS JEFREMOVS,
Rīgas

60

09.09. REGĪNA - ONA GRĀVE,
Rīgas
10.09. AIJA SPĒKAINE, Liepājas
23.09. MAIJA GUMBRE,
Valmieras

55

02.09. ĒRIKS KUNCĪTIS,
Kuldīgas
05.09. MĀRITE JEGOROVA,
Valmieras
07.09. NORA BEĻEVIČA, Rīgas

50

02.09. ANNA ROMĀNE,
Valmieras
10.09. AUSMA ROZENVALDE,
Rīgas
14.09. MAIGA HUDE, Rīgas
18.09. VALENTĪNA
MARKITĀNE,
Daugavpils
19.09. VALENTĪNA PETROVA,
Rīgas
23.09. ĢENĀDIJS KOŽINS,
Rīgas
25.09. PĀVILS OSETROVS,
Smiltenes

⇒ 3. lpp.

Jā. Kādreiz strādāju sadzīves pakalpojumu kombinātā par adītāju uz adāmmašīnas. Darbu varēju veikt mājās. Tas bija ļoti ērti. Nostrādāju sešus gadus. Kombināts bankrotēja.

Tad piedzima meita, pārcēlāmiešiem uz dzīvi Balvos pie vīra vecākiem, jo tur bija labāki sadzīves apstākļi. Kad meitiņa paaugās, gribēju atrast kādu darbu, bet neizdevās. Nevis nedzirdības dēļ, bet vienkārši nebija kur strādāt. Tolaik Latvija kļuva neatkarīga valsts, tika likvidētas vairākas fabrikas un kombināti. Balvos piedzima otra meita. Un — interesanta sakrītība — kad man piedāvāja darbu, otrai meitiņai arī bija pieci mēneši. Dabūju apkopējas darbu Surdotehnikās palīdzības centra Alūksnes filiālē. Negribēju šo iespēju palaist garām, jo visu laiku biju meklējusi darbu. Tā atnācām atpakaļ uz Alūksni. Es patiesi esmu pateicīga par šo darbu. Vismaz kāda nauda, jo mans vīrs ir bezdarbnieks.

Vai tev patīk apkopējas darbs?

Ko citu es varu izvēlēties?! Nav jau ko. Reiz izmācījos par manikīri. Kādu laiku pastrādāju frizētavā pie savas māsiņas. Bet Alūksne maza, frizētavu daudz, un man bija maz klientu. Kāpēc dzirdīgiem izvēlēties nedzirdīgu manikīri, ja ir ērtāk pie dzirdīga. Citu amatu neesmu apguvusi. Kad beidzu pamatskolu, uzreiz meklēju darbu, lai dabūtu invaliditātes pensiju. Toreiz vajadzēja vienu gadu darba stāžu, lai to dabūtu. Kas zina, ja nebūtu jādodomā par pensijas dabūšanu, tad varbūt mācītos kādu amatu.

Kā pārējiem nedzirdīgajiem Alūksnē ar darbu?

Patstāvīgs darbs ir tikai man un Svetai Kristoforovai, kas strādā par pavāri jau no Padomju Savienības laikiem. Pārējie ir bezdarbnieki. Viņiem tiek piedāvāti kursi, bet daudzi no mūsējiem ir krievu tautības. Tie saka, ka netiks galā ar kursiem latviešu valodā. Manuprāt, nodarbinātības dienesta darbinieki neprot viņus pārliecināt par kursu nepieciešamību: būs amats, būs darbs. Varbūt darbinieki domā, ka nedzirdīgie nav spējīgi mācīties. Varbūt tā ir darbinieku vienaldzība: ja nedzirdīgie negrib, tad nav ko tālāk ar viņiem runāt. Un tā šiem cilvēkiem jāizpauž tikai no savas invaliditātes pensijas.

Kad nav izvēles...

Pastāsti par savām meitām.

Lindai jau 11 gadi, šoruden ies 5.klasē. Viņa sapņo kļūt par zobārsti. Diānai ir 5 gadi, viņa apmeklē to pašu bērnudārzu, kuru kādreiz es, un gribētu kļūt par pārdevēju.

Abas prot zīmju valodu, bet ne tik labi, jo visi radi — brālēni, māsiņas, vecvecāki ir dzirdīgi. Sarunā ar meitām izmantoju gan zīmes, gan balsi. Viņas atbild mutiski, jo varu labi nolasīt no lūpām un saprast no pusvārda.

Kā tu tiec galā ar vecāku sapulcēm skolā un bērnudārzā?

Tās vienmēr apmeklē mana mamma. Pēc tam viņa man izstāsta. Mamma strādā bērnudārzā par audzinātāju. Interesanti, viņa sāka strādāt bērnudārzā manis dēļ. Pirms tam viņa strādāja par šuvēju. Alūksnes bērnudārzs negribēja mani, nedzirdīgu, ņemt. Vadītāja piekrita tikai tad, ja mamma pati nāktu par audzinātāju un ar mani strādātu. Un viņai darbs ar bērniem tā iepatikās, ka strādā bērnudārzā vēl tagad.

Mamma arī palīdz vecākajai meitai izskaidrot grūtākos mājas darbus. Viņa dzīvo tuvu pie skolas, tāpēc meita pa ceļam uz mājām bieži iegriežas pie savas vecmāmiņas. Starp citu, es arī pati mācos.

Jā? Kur?

Alūksnes vakarskolas filiālē Alsviķos. Rudenī iešu 12. klasē. Manā klasē ir 8 nedzirdīgie skolēni, arī no Rēzeknes, no Cēsīm. Mācībām ir nodrošināts tulsks. Par vidējo izglītību jau agrāk domāju. Nemācījos Rīgā, jo man teica, ka tur neesot kur palikt pa nakti gulēt. Tikai tagad

no jums uzzinu, ka ir kopmītnes un vēl par brīvu.

Kā ar vīru sadalāt mājas darbus?

Nešķirojam sievietes un vīriešu darbus. Kad esmu aizņemta, vīrs gatavo ēst, pieskata bērnus. Viņš to dara labprāt. Vasarās daudz laika pavadām dārzā. Tas atrodas apmēram 4 km no pilsētas. Tur mums ir maza vasarnīca. Audzējam pilnīgi visu, kas nepieciešams ēšanai. Man ļoti patīk ņemties pa dārzu. Tur jūtos kā laukos. Mēs bez dārza nevarētu iztikt finansiālajā ziņā.

Kā tu un ģimene pavadāt brīvo laiku?

Ja vasarā pa dārzu, tad ziemā adu, lasu. Bieži apmeklēju bibliotēku. Uz kino un koncertiem neejam. Viss ir dārgs. Gribētos meitas aizvest uz kādu koncertu vai izrādi, bet priekš kam man kā nedzirdīgai pirkt biļeti, ja tāpat neko nedzirdēšu no koncerta. Tālās ekskursijās nebraucam, jo nevaram atļauties. Ir te Alūksnē skaisti kalni, bet slēpošanas inventārs ir dārgs. Reizi gadā ar pašvaldības apmaksātu autobusu aizbraucam uz Rīgu, nedzirdīgo dienas pasākumu un uz nedzirdīgo pašdarbības festivālu. Tas arī viss.

Galvenā redaktore:
Ilze Kopmane.
Iespiests SIA «Elpa-2»

Uztver grūtības un neveiksmes kā ceļu uz panākumiem.

O.Mandino

Materiāli sagatavoti ar ES finansālu atbalstu. Par to saturu pilnībā atbild Latvijas Nedzirdīgo savienība, un tie nekādā ziņā neatspoguļo ES viedokli.